

juni/juli/augustus

nummer **49**

- **Verslagen Jan van Rijsewijk tenzij anders vermeld.**
redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken zo nodig aan te passen

grauweklauwier

Lanius collurio

'Het verlies aan grote insecten en een tekort aan broed- en schuilgelegenheid in de vorm van struiken, heggen en hagen, was de oorzaak dat er twintig jaar geleden nog maar 100 paren 'grauwe' waren. Door ruilverkavelingen werd het platteland totaal ongeschikt, de vogel werd teruggedrongen tot enkele natuurgebieden, vooral in het Drentse Bargerveen en Zuid-Limburg. Dankzij speciale maatregelen zit ie weer in de lift. Langzaam maar gestaag. Ons land telt nu weer rond de 600 broedparen'.

Dat de vogel meer prooien zou doden dan hij werkelijk kan opeten heeft hem o.a. de naam Moordenaar opgeleverd. Ook Bremspelder, Haakklauwier, Negendoder, Bruine doorndraaier, Vinkebijter en Doornprikker zijn bijnamen.

Vooraf in Noord-Brabant, Limburg, Utrecht en Gelderland komen er meer broedgevallen. Het droge, warme zomerweer lijkt daar een rol in te spelen. Bij voldoende voedsel vliegen de jongen waarschijnlijk met een goed gewicht uit en hebben ze lang de tijd om op te vetten voor de trek. Dit draagt allemaal bij aan een hoge overleving en terugkeer van de jongen in het daaropvolgende jaar. Bovendien hebben jongen die voor het eerst

terugkeren uit Afrika de neiging om zich elders te vestigen, waardoor ook nieuwe plekken worden bezet.

Op vrijwel alle plaatsen, waar in ons werkgebied broedgevallen hebben plaatsgevonden, is veel aan natuurherstel gedaan of wordt er kleinschalig agrarisch natuurbeheer uitgevoerd. Open ruimten met laag gras, dicht struikgewas met bramen en uitkijkposten is het ideale biotoop. Poeltjes, weidepalen met prikkdraad en vee in de buurt is een pré.

“Het loopt uit de klauwen”! Een terechte opmerking bij het ongekend groot aantal waarnemingen van de grauwe klauwier. Er zijn meerdere gebieden waar de vogels dit jaar gebroed hebben of minstens gezien zijn. Het Hengstven, de Regte Hei, Kampina, de Hilver en Huis ter Heide telden allemaal twee territoria op gehoor-en kijkafstand van elkaar. Dit bevestigt dat nabijheid van soortgenoten een rol spelen bij de territoriumkeuze. Een mannetje dat een plek heeft gevonden zal, door te zingen en te roepen proberen een wijfje aan te trekken, maar zal tegelijkertijd ook de belangstelling van andere mannetjes opwekken. Zo kan een geschikt leefgebied meerdere broedparen bergen. Het 'grauwe klauwierengebied' in de Brand, waar we gewerkt hebben aan een beter biotoop, moest het dit jaar zonder broedsel doen. In het begin van het seizoen is daar wel een mannetje gezien. Later is er in de omgeving een territorium ontdekt. Ook in een braamstruweel aan de Gommelsestraat (de Brand) is een succesvol broedsel geweest. Daar was goed te zien hoe de jonge klauwieren zich tegoed deden aan de gespietste prooien op het prikkeldraad.

**Op het internet is veel te lezen over de grauwe klauwier. Goede informatie vind je op de website van Ecopedia <https://www.ecopedia.be/dieren/grauwe-klauwier>*

Foto's: Adrie de Groot Vogeldagboek.nl

Conclusie: Grauwe klauwieren zijn niet erg storingsgevoelig mits je op gepaste afstand blijft. Ernstiger wordt het wanneer een waarneming openbaar wordt gemaakt (Waarneming.nl). Dan krijg je 'fotografen' die zo dicht mogelijk bij het nest komen om te scoren. Bij elkaar zijn er 12 territoria geteld in ons werkgebied. Niet onwaarschijnlijk dat er meerdere waren. Niet alle broedsels zijn gecontroleerd op het eindresultaat. Op een aantal plaatsen zijn jongen gezien. Succes hangt af van een geschikt leefgebied; half open landschap, braamstruweel, dichte bosjes en een uitkijkpost. Prikkeldraad en vee in de buurt is een pré.

Zoek eerst bij het vinden van een grauwe klauwier naar dat juiste biotoop. Ondanks dat een mannetje zich goed laat zien, zittend op een uitkijkpost, blijven ze ook graag in de luchte van de struiken. Daarom heb je enige tijd nodig om er een te ontdekken. Maar als je 'm dan in de kijker hebt....! Benieuwd naar volgend jaar!

boerenzwaluw

- victorretelhelmrich

Een bijzonder broedgeval in het centrum van Goirle

De Tuin, de als tijdelijke natuur ingerichte groene oase voor-en door bewoners van Goirle ligt midden in het centrum van het dorp. Zittend op een bankje met uitzicht op de bloeiende wilde tuin waar de zwarte toorts omhoog torent op een tapijt van echt walstro, salie, knoopkruid, kroonkruid en gele kamille, heerste een ongewone stilte die middag in mei. De zomerse stilte in deze groene oase die grenst aan het winkelcentrum De Hovel was weldadig maar ook bevreemdend. Een zwijgzame merel dook tussen de planten naar de grond en een putter vloog achter de moestuintjes omhoog. Ik volgde hem met het oog en zag hoog in de lucht zwarte sikkeltjes zweven, gierzwaluwen. Opeens vloog in mijn ooghoek, in een flits een boerenzwaluw; herkenbaar aan zijn lange staarteinden en witte onderzijde. Hij zwenkte behendig over de onlangs opnieuw gevulde vijver en draaide omhoog naar het Kloosterplein, toen terug en met een glijvlucht omlaag schoot hij over het hek van het laadperron van het winkelcentrum in. Dat is vreemd dacht ik. Wat doe hij daar? Toen verscheen er een tweede zwaluw die ook de donkere ruimte van het laadperron in dook. Ik ben toen opgestaan om te gaan kijken. Een aardige winkelbediende bij het hek wilde die wel open doen. En wat bleek? In de donkerste hoek naast de grote overheaddeur aan de zijde van de Kalverstraat werd een nestje gebouwd van gras en klei. Onlangs ben ik teruggegaan om nog eens te kijken ... en warempel beide oudervogels vlogen nu met voedsel af en aan . Ze hebben dus jongen in het nest. Een heus broedgeval van een boerenlandvogel midden tussen de winkels en woningen van Goirle!

Dit geeft natuurlijk te denken; natuurverschijnselen staan nooit op zichzelf maar zijn verankert in hun omgeving. Voor vogels geldt dat rust (veiligheid), ruimte (structuur) en voedsel de drie basisvoorwaarden zijn voor vestiging op een bepaalde plek. Het is die combinatie die dit jaar toevallig daar aanwezig was. Door corona is het in het voorjaar in het centrum aanzienlijk stiller geweest als andere jaren. Die rust maakte het voor dieren makkelijker de menselijke bewoning op te zoeken. De Tuin is een groene open ruimte met veel biodiversiteit van wilde planten en van de planten afhankelijke insectensoorten. De vlinder, het Icarusblauwtje bijvoorbeeld, die we niet in aangeharkte plantsoenen vinden, zien we daar nog wel. Tenslotte is er de donkere open ruimte van het laadperron, die voor een boerenzwaluw niets anders is als een boerenschuur of stal. Het zijn omstandigheden die toevallig samenvielen waardoor het leefgebied gunstig werd voor deze soort. Dit voorval leert ons dat natuur dicht bij huis mogelijk is mits onze leefomgeving een zekere basiskwaliteit voor natuur in zich draagt. Het zou als gemeente goed zijn hiervoor meer aandacht te hebben bij de ontwikkeling en het beheer van groen in de openbare ruimte.

'De Tuin' met boerenzwaluw vliegend uit gebouw met laadperron van het winkelcentrum.

Foto: Victor Retel Helmrich

oeverwaluwbeeksebergen

- nicolevandersteen
Foto's: Frances van Lipzig

De Beekse Bergen meer nesten dan vorig jaar!

Voor het tweede jaar gingen Frances van Lipzig en ik oeverwaluwen tellen in Safaripark Beekse Bergen. Van tevoren hadden we alles geregeld met onze contactpersoon alias Hoofd dierverzorging Rolf. Rolf maakte ons al lekker met verhalen over een geoorde fuut en wel zes ijsvogels, die hij laatst had gezien. En volop activiteit van de oeverwaluw! Hij had voor ons een boot klaar liggen en, niet minder belangrijk, twee roeispanen. Via de openluchtverblijven van de giraffen, struisgevogelte en nog wat vee met moeilijke namen reden we achter Rolf aan, richting de aanmeerplaats. De boot bestond uit twee kano's die met een paar vlonderplanken strak aan elkaar was geschroefd. Best wel stabiel en coronaproof. Frances en ik zaten op anderhalve meter afstand in onze eigen kano.

Het jaar ervoor hadden we Peer Busink aan boord die het gebied zo goed kende, dat enige vorm van verkenning overbodig was. We besloten daarom er dit jaar alsnog een echte bootsafari van te maken. Toen we de kanoconstructie goed en wel op de wind hadden liggen, moesten we al direct aanmeren bij

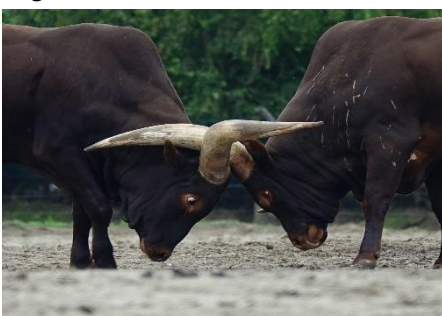
een verdacht broedvogelaantrekkelijk steilwandje. Vorig jaar zat daar niets. Frances keek met haar zaklamp in de gaten. Ze zag verse krabsporen. Diep in het gat waren veertjes zichtbaar. Geen spinnenwebben. Dus bingo! De eerste kolonie kon geteld worden. Zestien stuks; een mooi begin. We dobberden verder. We zagen nog een fuut met twee jongen. Eentje zat op de rug van zijn mama of papa. En de andere was van een eerder broedsel, dus die moest zelf watertrappelen. Aan de rand van de kamelenvlakte zaten veel verse gaten. Hier telde ik 49 nesten, waarbij er in twee nog beweging zichtbaar was.

Bij de Beekse Bergen denk je gauw aan een ontspannen dagje uit. Maar we hadden regen en flinke wind tegen en dat kostte het nodige uithoudingsvermogen.

Gelukkig werden we aangemoedigd door loeiende jaks op de kant, tsjirpende oeverwaluwen langs de boot

en hoog boven ons klepperende ooievaars. Zij hadden in de grove dennen een aantal nesten gebouwd en strekten af en toe hun nek en vleugels. Onderweg zagen we slechts een paar gaten die we inspecteerden en ongeschikt bevonden. We vreesden dat de telling dit jaar zou blijven steken

op 65 nesten. Met die gedachte waren we aan het vechten tegen de krachten van de natuur én onze emoties en hadden de peddels er bijna bij neergegoid. Maar toen werden we bijna letterlijk tegen de derde kolonie aangeblazen. Weer een serie gaten en hier vlogen ook

vogels uit! Vanwege ons hernieuwde enthousiasme sloegen bovenop deze landtong een kudde schattige hertjes op hol. Voorzichtig telden we nog eens 39 nesten. Hier vlogen tientallen zwaluwen uit en we zagen zelfs nog twee eitjes liggen. Na de telling gingen we snel verder om de vogels niet meer te storen dan nodig was voor de telling. Tevreden kwamen we op 104 nesten! We hebben ze doorgegeven aan SOVON en zijn volgend jaar weer van de partij!

natuurmuur

Aan de natuurmuur zijn vanwege corona later in het seizoen gestart. Onder leiding van een echte metselaar (Jozef Meijs) wordt er elke maandag en dinsdag door een metselploeg gewerkt aan de muur. In dat ploegje vertegenwoordigen vooral Gerard en Nico onze Vogelwerkgroep.

Stenen worden overal vandaan gehaald en zijn van allerlei formaten wat maakt dat de muur een ruig uiterlijk krijgt. Reken daarbij het amateurisme van de metselaars en je krijgt een muur die zeer geschikt is voor allerlei insecten en organismen. Zo zitten er heel veel gaatjes in de voegen van het metselwerk. Deze gaatjes doen dienst als nestgang voor solitaire bijen en wespensoorten. Ook voor de nodige schuil- en nestplaatsen wordt gezorgd. Gerard heeft kisten gemaakt die precies in de spouw passen en te controleren zijn. Wordt vervolgd.....

Jozef Meijs, de vakman, aan het werk.

Eén van de kisten die Gerard heeft gemaakt.

inmemoriam

In zijn woonplaats Oisterwijk is op 27 juli Frans van den Oetelaar overleden. Frans was geen lid meer van onze Vogelwerkgroep. Echter als lid van het eerste uur leeft hij nog volop in onze herinnering voort. Naast natuurliefhebber was Frans erg handig en een vakman. Daar heeft de werkgroep dankbaar gebruik van gemaakt. Vooral het vele vakkundige metselwerk is van zijn hand bijvoorbeeld de vleermuiskelder bij kasteel Strijdhoeve in Udenhout. Ik citeer de tekst op de bekendmaking: 'Een metselaar, bonvivant, pezer, denker, doener, uitvinder, dromer en liefdevol mens is gestopt met zijn laatste karwei'.

Hier zie je Frans helemaal links op de foto. 5de van links zijn zoon Frank. Een foto van september 1982 en gemaakt tijdens een excursieweekend op Texel.

gierzwaluwen

- hannienilsen

Gedeelte uit de nieuwsbrief van Gierzwaluwwerkgroep Oisterwijk

Bizar! Nooit eerder gezien! Wat is hier aan de hand?

Na lang wikken en wegen besloten we ons cameraproject nog een jaar voort te zetten. Omdat Sovon blij is met de gegevens over de broedbiologie maar ook omdat we het zelf leuk en interessant vinden. Meestal tenminste, de beelden van afgelopen jaar waren niet altijd prettig om te zien.

Helaas begon ook dit seizoen met minder prettige beelden. Dit jaar geen gevechten tussen spreeuw en gierzwaluw maar wel veel gevechten tussen gierzwaluwen onderling waarbij er letterlijk op leven en dood gevochten werd. We hadden er weleens over gehoord maar gelukkig nog nooit meegemaakt. Dit jaar was het in één week tijd 3x raak, na ieder gevecht lag er een dode gierzwaluw in de kast. Tussendoor sneuvelden ook nog wat eitjes en verder zijn er dit jaar meer dode jongen dan anders. Door alle chaos en gevechten werden in sommige kasten pas in de 2e week van juni eieren gelegd en komen nu de jongen pas uit het ei.

Afwachten dus of de adulte vogels hier blijven tot de jongen vliegvlug zijn. Soms naar, soms leuk, soms spannend. Maar onveranderd is de

verwondering en het plezier waarmee we die kleine jongen op zien groeien tot sterke, vliegvlugge vogels.

[Hier vind je alle ontwikkelingen](#) in het cameraproject in de Johanneskerk en andere projecten.

huiszwaluwredding

- peerbusink

Uit een onverwachte hoek.

Dat brandweerlieden voor hete vuren moeten staan en mensen uit benarde posities moeten bevrijden, is genoegzaam bekend. Zij zijn vaak de eersten die geconfronteerd worden met menselijk leed. Maar deze stoere vrouwen en mannen kunnen ook anders in het nieuws komen, zoals in het volgende geval.

In Biest-Houtakker viel een huiszwaluwnest van onder de dakrand op de grond. Vier puberjongen overleefden de val van 8 meter en keken onthutst om zich heen. De bewoonster van het pand ontfermde zich over de zwaluwtjes, ze kocht een kunstnest en spijkerde het vast aan het dak van de schuur. De volgende dag bleek dat de ouders hun jongen nog steeds niet hadden ontdekt. Zij zag wel dat de ouders steeds de plek bezochten waar het nest had gezeten. Goede raad was gewenst. Die kwam van iemand uit het dorp, die meer van vogeltjes af weet. De jongen leefden nog. Niet zo vreemd volgens hem, want jonge zwaluwen kunnen een tijd zonder eten, bijvoorbeeld in een periode wanneer het dagen regent en de ouders dan geen insecten kunnen vangen. De jongen kunnen dan in een lethargische toestand komen, waarbij de stofwisseling op een lager pitje komt te staan. Hij adviseerde wel om het kunstnest in ieder geval terug te hangen op de oorspronkelijke plaats, want alleen die plek wordt door de ouders geassocieerd met hun jongen. 't Is wel 8 meter hoog en ja, dan denk je al vlug aan de brandweer, want die halen ook wel eens een jong poesje uit een hoge boom.

De Hilvarenbeekse brandweer werd gebeld. Even werd er aan de andere kant overlegd en ja hoor, ze wilden komen. De brandweerauto voor het huis trok meteen nieuwsgierigen. Toen uitgelegd werd dat ook zonder vlammen en rook de brandweer ingezet kan worden voor andere zaken, zoals hier voor een gezinshereniging van huiszwaluwen, werd instemmend geknikt. Behendig werd de lange ladder tegen het huis gezet en een brandweerman schroefde hoog boven de grond het kunstnest met de puberjongen tegen de kaspant vast. Nu maar afwachten hoe de ouders zullen reageren op het nu anders uitzijnde nest. Ze leken met het vreemde bouwsel geen raad te weten. Het had alle schijn, dat ze waren begonnen met een nieuw nest te maken. Even maar laten betijen en een

paar uur later nog maar eens kijken. Eureka, de ouders hingen beurtelings aan de nestopening en voerden de jongen, de hereniging was gelukt. De tijd van nest bouwen, eieren leggen en uitbroeden en jongen voeren is voor deze zwaluwouders toch niet voor niets geweest. Hulde aan de brandweer en ... voor het tweede legsel hebben deze zwaluwen al een kant en klare woning tot hun beschikking.

**Er ontstond een discussie over hoe het komt dat huiszwaluwnesten tegenwoordig meer uitvallen. Heeft dat met de uitersten van het huidige klimaat te maken, zoals hoge temperaturen afgewisseld met stortregens? Heeft de gebruikte klei tegenwoordig minder kleefkracht? Je zou ze in ieder geval kunnen helpen met een plasje waarin een leemlaag ligt. Leem is hier dank zij de beken en vroegere eolische afzettingen nog genoeg te vinden.*

notulenbestuursvergadering*

**Vanwege het ontbreken van de ledenvergaderingen word je op deze manier op de hoogte gehouden van alle ontwikkelingen.*

Verslag bestuursvergadering donderdag 23 juli 2020

Aanwezig: Nico, Peter, Peer, Gerard, Frances en Jan.

Afwezig: Marcel.

Uitgenodigd waren de Vogelcursusleiders. Victor, Wiel en Eric moesten echter verstek laten gaan.

1. Vogelcursus

De Vogelcursus was een belangrijk bespreekpunt voor deze avond. Jammer dat niet alle cursusleiders aanwezig konden zijn. We hebben toch gemeend enkele punten vast te moeten leggen.

Vanwege de lockdown in het voorjaar moeten nog 3 praktijklessen en 3 theorielessen worden gegeven. Les 4 (voedsel, landschappen en biotopen), Les 5 (gedragsleer, roofvogels en uilen en Les 6 (vogeltrek). We willen dit vóór het nieuwe cursusseizoen doen, dus dit najaar.

Wiel zal de lessen 4 en 5 verzorgen. Dit betekent ook de PowerPointpresentaties.

Les 6 gaan Peer en Nico samen doen. Idee is om de les 6 (vogeltrek) het eerst te verzorgen en wel rondom het weekend van de Nationale Vogeltrek eind september. De praktijkles kan dan plaatsvinden op het terrein van het Heerkenshuis.

De datums moeten nog vastgesteld worden en de cursisten worden vervolgens uitgenodigd.

2. Voedselbos

Reeënvract en droogte hebben niet kunnen beletten dat de jonge aanplant is uitgeschoten. In de winterperiode gaat er meer aangeplant worden. Victor zou hier een plan/tekening voor hebben. Idee is om het grasgedeelte te bemesten met lindenblad afkomstig van de gemeente Tilburg. Ook is er gesproken over een wandelpad straks tussen de fruitbomen te creëren.

Peer nodigt ons uit voor een kijkje in de fruittuin van Hilvarenbeek.

3. Ledenvergadering

De eerstvolgende ledenvergadering is gepland op dinsdagavond 25 augustus. Vanwege corona houden we die in de grote ruimte.

4. Zwaluwtijl Hilvarenbeek

Peer heeft contact gehouden met de bewoners in de directe omgeving van de zwaluwkolonie. De plaats bij de minicamping gaat niet door. De boer wenst geen 2 zwaluwtillen op zijn erf. De andere komt te dicht bij de weg wat voor ons weer niet wenselijk is. De boerderij het Groot Loo heeft een nieuwe eigenaar. Peer wacht af wat die voor wensen heeft.

Gerard merkt op dat er steeds meer aanvragen komen voor zwaluwtillen. Dit om de overlast bij eigenaren te beperken. Dit is geen haalbare kaart als je bedenkt dat een zwaluwtil +/- €4.000,- kost. "Eigenaren moeten er ook iets voor over hebben".

5. de Hilver

De laatste rondes zijn nu gemaakt. Het maabeleid blijft een moeilijke materie. De boeren leggen er te veel druk op. Regelmatig is er overleg geweest met Erik Verrijt. Peer hoort nog steeds kwartels in het gebied. We blijven van mening dat er op de eerste plaats natuur moet worden beschermd en op de tweede plaats het boeren maabeleid komt.

Er kan nu verslag worden gemaakt over 2020.

6. Excursie

Vergeet niet je aan te melden voor de excursie naar Cap Gris Nez. Vrijdag 10, zaterdag 11 en zondag 12 oktober 2020. Natuurlijk zijn we afhankelijk van hoe we er dan voor staan met het virus, maar dit lijkt ons toch wel een leuk vooruitzicht. Als je speciale wensen/ voorwaarden hebt, zoals met eigen vervoer of kamer alleen, laat dat dan weten.

huiszwaluwtoerenmoergestel

- mariannebertens

Foto Marianne Bertens

Van april tot september wordt de huiszwaluwtoeren aan de Scheerman in Moergestel wekelijks geïnventariseerd door leden van IVN Oisterwijk samen met VWG Midden Brabant. Aan de huiszwaluwtoeren zijn dit jaar alle 19 kunstnestjes bezet en na een regenachtige periode zijn de zwaluwen zelf gaan metselen met modder uit de omgeving op de cascoringen.

Hannie Nilsen zegt hierover: "Sinds we de huiszwaluwtil eind 2016 in Moergestel geplaatst hebben, is deze til ieder jaar bewoond geweest. Dit jaar waren voor het eerst alle nestkommetjes bewoond, 19 broedgevallen maar liefst. Helaas werd er niet zelf gemetseld ondanks de aanwezigheid van de Reusel op een paar honderd meter afstand. Totdat door de regenbuien van de afgelopen weken de dichterbij gelegen 'ijsbaan' blank kwam te staan. In enkele dagen tijd werden er meerdere nestjes gebouwd en momenteel broeden er 25 paartjes.

Foto Jan Wolfs

bijzonderewaarnemingen

Eén voordeel heeft de coronacrisis ons wèl opgeleverd! Tijdens de lockdown was er de mogelijkheid om naar buiten te gaan. Wij vogelaars hadden dit voorjaar volop de tijd het veld in te gaan om vogels te spotten. Er zijn door onze leden veel mooie waarnemingen gedaan waaronder enkele hele bijzondere. De meeste worden hieronder vermeld.

Foto's Adrie de Groot

HOP

Een ongepaard mannetje dat wekenlang zong in het Hengstven.

OEHOE

Broedgeval in kunstnest (hondenmand) in boom. Gorp en Rovert

DRAAIHALS

De Brand en Rechte Heide

ZOMERTORTEL

Landgoed de Hoevens

GROTE KAREKIET

De Hilver

ORPHEUSSPOTVOGEL

Huis ter Heide

ROERDOMP

Eén of meerdere mannetjes die wekenlang hun typerende geluid lieten horen. Hoemp....hoemp....

GRASZANGER

(Voorheen Waaiertrietzanger) Eenmalige waarneming in de Hilver

U ontvangt deze Peregrijn omdat u in onze database bent opgenomen. Wij zullen uw privacy in ieder geval respecteren. Uw adres wordt alléén gebruikt voor deze nieuwsbrief. Mocht u hiertegen bezwaar hebben laat dat even weten.

